

Obrazovanje za potrebe OSRH – obrazovanje za potrebe nacionalne sigurnosti RH

Robert Barić i Dražen Smiljanić

U okviru daljeg planiranja procesa razvoja vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, Centar za obrambene i strateške studije HVU-a „Janko Bobetko” (CzOSS) na tematskom okruglom stolu održanome 5. srpnja 2017. predstavio je prijedlog koncepta daljeg razvoja sustava vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, pod nazivom „Koncept obrazovanja za potrebe OSRH”. Koncept koji je izrađen u okviru CzOSS-a razmatra dalji razvoj vojnog obrazovanja, ne samo za potrebe obrambenog sustava RH nego i kao temelj razvoja obrazovanja za potrebe cjelokupnog sustava nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. U skladu s navedenim, predstavljeni koncept zamišljen je kao polazni korak koji treba potaknuti dalju raspravu usmjerenu prema oblikovanju rješenja koja će biti korištena u procesu transformacije HVU-a „Dr. Franjo Tuđman” u javnu znanstveno-nastavnu ustanovu (Hrvatsko vojno sveučilište).

Dalji razvoj vojnog obrazovanja danas je aktualan u svim europskim zemljama, a time i u Republici Hrvatskoj. Pri tome su u središtu pozornosti dva pitanja koja su izravno utjecala i na oblikovanje predstavljenog koncepta. Prvi je odgovor na pitanje kakvu vrstu vođa treba razvijati ne samo za potrebe OSRH nego i cjelokupnog sustava nacionalne sigurnosti RH. Drugo je pitanje razvoj europskog modela transformacije vojnog obrazovanja, koncepta sveučilišta nacionalne obrane.

Strateški značaj vojnog obrazovanja je u tome da ono predstavlja okvir za formiranje intelektualne arhitekture nužne za postizanje uspjeha u svim zadaćama koje se stavljaju pred vojnu organizaciju. Bez sustava vojnog obrazovanja prilagođenoga zadaćama koje proizlaze iz sigurnosnog okruženja na početku XXI. stoljeća (obilježeno sve većom nesigurnosti i

nepredvidivosti) nije moguće uspostaviti i održati transformacijske procese potrebne za prilagođivanje novome strateškom okruženju. U navedenim uvjetima svi pripadnici vojne organizacije, od vojnika do časnika, moraju biti sposobni prilagoditi se znatno širem spektru zadaća i izazova s kojima će se susretati u svojem djelovanju. Stoga se njihovo obrazovanje i uvježbavanje više ne može temeljiti samo na pripremanju za provedbu zadaća i načina djelovanja temeljenih isključivo na unaprijed oblikovanim scenarijima nego naglasak mora biti na prilagodbi različitim uvjetima (razvoj analitičkih sposobnosti nužnih za odlučivanje u uvjetima neizvjesnosti). Potreba pripremanja za vođenje u nepredvidivim situacijama ističe ključnu ulogu vojnog obrazovanja. Međutim, u mnogim slučajevima vojni obrazovni modeli i sustavi i dalje su utemeljeni na promoviranju učenja usmjerenoga prema uniformnosti i fiksiranim scenarijima djelovanja koji se temelje na dosadašnjem iskustvu vojne organizacije. S ovom se dvojnom susreću sve europske zemlje, članice NATO-a i EU-a, a s njima i Republika Hrvatska. Pri tome treba istaknuti i činjenicu kako dalji razvoj vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj treba sagledavati u širem okviru razvoja sustava domovinske sigurnosti (integriranog sustava za odgovor na krize), koji usmjerava dalji razvoj vojnog obrazovanja u RH prema postupnom prerastanju u širi sustav obrazovanja za potrebe svih sastavnica nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske umjesto ograničavanja na uže područje profesionalnog vojnog obrazovanja.

Drugi čimbenik koji je utjecao na izradu koncepta je pitanje modela transformacije vojnog obrazovanja. U Europi je u posthladnoratovskom razdoblju razvijen model transformacije vojnog obrazovanja koji već primjenjuje niz članica NATO-a i EU-a. To je koncept nacionalnog obrambenog sveučilišta (engl. *national defence university*), odgovor potrebi prilagođavanja europskih vojnih organizacija djelovanju u novome kompleksnom sigurnosnom okruženju u uvjetima restriktivnih obrambenih proračuna. Konvergencija sustava vojnog obrazovanja vidljiva je u nizu europskih zemalja u kojima se postupno razvija koncept nacionalnog obrambenog sveučilišta.¹

---

1 Za prikaz razvoja navedenog koncepta vidjeti: Libel T. (2016) *European military culture and security governance: Soldiers, scholars and national defence universities*. Routledge.

Okrugli stol okupio je široki spektar sudionika. Uz predstavnike ustrojbenih cjelina MORH-a i GSOSRH, skupu su nazočili predstavnici MUP-a, sveučilišne zajednice (Zagreb, Zadar) i medija. Uvodno izlaganje održao je zapovjednik HVU-a dr. sc. gp Slavko Barić. On je istaknuo kako je bit predloženog koncepta napraviti iskorak iz tradicionalnog modela vojnog obrazovanja prema stvaranju sustava obrazovanja ne samo za potrebe OSRH nego i cjelokupnog sustava nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske, te se time uklopiti u budući sustav domovinske sigurnosti.

Okrugli stol organiziran je u tri panela. Na početku svakog panela održana je uvodna prezentacija, nakon čega je slijedila rasprava o navedenoj temi. Prvi panel – Pojmovno određenje obrazovanja – bio je usmjeren na pitanje pojmovnog razjašnjavanja ove materije (definiranje obrazovanja, razlika obrazovanja i izobrazbe). Također, postavljeno je i pitanje značaja i ishoda obrazovanja za potrebe OSRH te potreba za prilagodbom metoda provedbe nastave novim paradigmama vezanima uz učenje. Uvodnu prezentaciju održao je prof. dr. sc. Vlatko Previšić, koji je istaknuo bit obrazovnog procesa (stjecanje znanja, oblikovanje ličnosti) te potrebu za moderniziranjem nastavnog procesa.

Drugi panel – Značaj vojnog obrazovanja u transformaciji vojne organizacije – bavio se analizom značaja vojnog obrazovanja u transformaciji vojne organizacije tijekom prilagođivanja promjeni sigurnosnog okruženja. Prvu prezentaciju dao je doc. dr. sc. pukovnik Robert Barić (CzOSS), a drugu prezentaciju doc. dr. sc. Robert Kopal (državni tajnik u Ministarstvu unutarnjih poslova). Pukovnik Barić je, govoreći o posthladnoratovskoj transformaciji vojnih organizacija članica NATO-a i EU-a, naveo promjenu sustava vojnog obrazovanja kao jedan od ključnih čimbenika za uspjeh vojne transformacije. To je prikazano kroz slučajeve uspješne vojne transformacije u Njemačkoj (nakon I. svjetskog rata) i SAD-u (razdoblje od završetka Građanskog rata do početka XX. stoljeća) te neuspješne vojne transformacije u Francuskoj između dva svjetska rata. Navedena su i dva primjera (Kina i SAD) sadašnjih napora u transformaciji vojnog obrazovanja. U svim slučajevima vidljivo je kako je za uspjeh transformacije vojne organizacije potrebno usvojiti koncept organizacije koja uči. Govoreći o europskim iskustvima, pukovnik Barić prikazao je koncept nacionalnog obrambenog

sveučilišta, model razvoja vojnog školovanja koji sve više usvajaju europske zemlje. U zaključku je naveo potrebu za zamjenom sadašnjega tradicionalnog modela vojnog obrazovanja konceptom sveučilišta nacionalne obrane, čijim se usvajanjem može zadovoljiti i potreba obrazovanja svih civilnih i vojnih kadrova za budući sustav domovinske sigurnosti. To je potrebno i zbog revitalizacije socijalizacije za obrambenu funkciju u hrvatskom društvu. Dr. sc. Kopal održao je prezentaciju o potrebi usvajanja novih metoda strateške i obavještajne analitike u potpori procesu donošenja odluka na području nacionalne sigurnosti.

Treći panel bio je posvećen prikazu koncepta, a uvodnu prezentaciju održao je načelnik CzOSS-a brigadir mr. sc. Dražen Smiljanić. Na početku je istaknuo kako je riječ o krovnom konceptu (engl. *capstone concept*) s ključnim elementima strategije. Nakon davanja kratkog pregleda razloga za izradu koncepta (pokretači promjena – mijenjanje sigurnosnog okruženja; definiranje cilja – razviti strateške vođe), dao je prikaz samog koncepta. Istaknuta je potreba za razvijanjem novoga institucionalnog okvira za razvoj sustava obrazovanja za potrebe OSRH i nacionalne sigurnosti zasnovanog na konceptu sveučilišta nacionalne obrane u koje se HVU treba transformirati. Tim korakom osigurat će se institucionalna autonomija nužna za razvijanje akademske slobode (HVU kao institucija, a ne postrojba). Zatim je istaknuo potrebu za unaprjeđivanjem organizacijske kulture kao dijela odgojne komponente obrazovanja za potrebe OSRH te u budućnosti za potrebe cjelokupnog sustava obrazovanja za sve komponente nacionalne sigurnosti RH (domovinska sigurnost). Na kraju izlaganja brigadir Smiljanić dotaknuo se pitanja razvoja ljudskog i organizacijskog kapitala, koji su prijeko potrebni za ostvarivanje opisanog koncepta.

Po završetku svakog panela vođena je rasprava, a izneseni stavovi bili su temelj za oblikovanje zaključaka skupa. Glavni naglasci u raspravi bili su:

1. Dalji razvoj vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj treba utemeljiti na stvaranju nacionalnog obrambenog sveučilišta kao krovne organizacije, ne samo za potrebe obrazovanja za obrambeni sustav nego i za obrazovanje civilnog i vojnog osoblja za potrebe cjelokupnog sustava nacionalne sigurnosti RH. To u praksi predstavlja primjenu

europskog modela vojnog obrazovanja koji se razvija nakon hladnog rata, a zasnovan je na navedenom konceptu nacionalnog obrambenog sveučilišta. Model nacionalnog obrambenog sveučilišta osigurava i institucionalni okvir za razvijanje institucionalne autonomije, nužne za znanstveni i nastavni rad ovih institucija.

2. Kroz dalji razvoj vojnog obrazovanja treba dati i doprinos revitalizaciji socijalizacije hrvatskog društva za obrambenu funkciju te ojačati oslabljene veze između vojske i društva (stvaranje nove sigurnosne kulture).
3. U daljem razvoju vojnog obrazovanja važno je razviti kvalitetne znanstvene i nastavne kadrove. U ovom kontekstu novoutemeljeno znanstveno polje (Vojno-obavještajne i sigurnosno-obavještajne znanosti i umijeće) dat će poticaj razvoju znanstveno-istraživačkih potencijala i kapaciteta.
4. U vezi s pitanjem rješavanja pojmovnog okvira za razvoj koncepta, treba razjasniti odnos između obrazovanja i izobrazbe (izobrazba kao niži pojam, koji se ne može izjednačavati s obrazovanjem) i navedeno provesti u svim konceptima i dokumentima koji se bave ovim pitanjima.

Rezultati okruglog stola pokazuju kako je ključno pitanje daljeg razvoja vojnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj napuštanje tradicionalnog modela vojnog obrazovanja razvijenog za vrijeme Domovinskog rata i njegove postupne transformacije u novi europski model obrazovanja za potrebe cjelokupnog sustava nacionalne sigurnosti (koncept nacionalnog obrambenog sveučilišta).

O autorima:

Doc.dr.sc. **Robert Barić**, djelatnik Centra za obrambene i strateške studije (područje strateške analitike) i predavač na HVU "Dr. Franjo Tuđman". Područje interesa su pitanja europske sigurnosti, vojni aspekti međunarodne sigurnosti, vojna transformacija. Kontakt: robert.baric@morh.hr.

Dražen Smiljanić (smiljanic.drazen@gmail.com), brigadir, načelnik je Centra za obrambene i strateške studije HVU-a "Dr. Franjo Tuđman". Predavač je i suradnik na predmetu Ekonomika obrane na Vojnim studijima na HVU i nacionalni koordinator za RH u NATO Science and Technology Organization (NATO STO). Područja istraživačkog rada na koja je usmjeren obuhvaćaju ključne aspekte nacionalne sigurnosti i obrane (strateška analiza sigurnosnog okružja, razvoj koncepata i strateških dokumenata, strateško upravljanje i razvoj vođa te ekonomika obrane).